

Hegemonikamp i nord

Ein analyse av spenninga mellom nordnorsk regionalisme, norskdomsrørsla, arbeidarrørsla og etnopolitisk mobilisering, 1910-1940.

Prosjektet har som mål å avdekke brytningar mellom ulike ideologiske prosjekt i Nord-Norge i perioden frå 1910 til 1940. Empirien er henta frå lærarane sitt virke i heile sin bredde, frå lærarskole til folkeskole, frå folkehøgskolar til gymnas. Resonans og kulturell hegemoni er nøkkelomgrep i analysen. Forskingsprosjektet vil få fram ny kunnskap om teritorielle, kulturelle, sosiale og etniske brytningar i den norske region- og nasjonsbygginga og leggje grunnlag for komparasjon med andre statars nasjons- og regionbygging.

Innleiing

Sommaren 1926 var det ei storstilt feiring av at Tromsø Lærarskole var 100 år. Feiringa gjekk over to dagar. På programmet stod festgudsteneste under leiing av biskop Støren, det var foredrag ved dei tilsette ved skolen og ved skoledirektøren for Nordland og Troms. Tidlegare rektor ved skolen, Just Qvigstad, fekk æra av å avslutta rekkja med foredrag med "Folkeskolens grunnleggelse i Tromsø stift". I tillegg var det oppvisning i kvinnegymnastikk med musikk, visning av utstillingane ved Tromsø Museum og tur til Geofysisk institutt på toppen av Tromsøya. Det heile blei avslutta med festmiddag for 260 personar frå nær og fjern, i all hovudsak tidlegare elevar ved skolen. (SiT, Tromsø lærerskole) Feiringa av lærarskolen fekk stor merksemd i byens og landsdelens avisar. Les ein programmet og referata frå foredraga er det påfallande at ingen tar opp tilhøvet mellom Lærarskolen og landsdelen, faktisk nyttar ingen nemninga Nord-Norge eller talar om landsdelen i det heile. Rektor Qvigstad nyttar til dømes det geistlege og lite brukte omgrepet Tromsø stift. Tromsø Lærarskole var ein norskdomsbastion i nord og ønska å markere den lokale og nasjonale tilknytninga skolen hadde, ikkje den regionale.

Andre i byen og landsdelen såg den regionale dimensjonen. Til dømes den einaste dagsavisa i landsdelen, partiet Venstres avis, "Tromsø" med undertittel "Dagblad for Nord-Norge" som kommenterte på leiarplass under tittelen "En lyskilde" den rolle lærarskolen hadde hatt for landsdelen: "Nord-Norge hadde ikke vært hvad det er i dag utan den hundreårige Tromsø lærerskole. Tromsø læreskole har vært det store kultursentrum, som

har strålet varme utover hele landsdelen og fått det til å gro og vokse på alle livets områder”(Bl. Tromsø 1/7 1926).

Mellomkrigstida var ei brytningstid på mange vis. Arbeidarrørsle var på frammarsj, men det var ei rørsle med sterke indre rivningar. Radikaliseringa dei første mellomkrigsåra føre til opprivande strid, partisplitting og ei forbigåande dalande oppslutning. Arbeidarrørsle i landsdelen var reist på to hovudfundament, lønsarbeidarsosialisme i Nordland og fiskarbondesosialisme i Troms og Finnmark. Dei ideologiske skilja som eksisterte mellom desse blei forsterka i denne perioden. Avradikalisering av Arbeidarpartiet i 1923 førte dei saman med utbrytarane i Norges sosialdemokratiske arbeidarparti igjen, men brotet med Norges kommunistiske parti var permanent. På starten av 1930-talet veks oppslutninga om arbeidarrørsle igjen. Den økonomiske krisa gjer at breie lag av folket ser Arbeidarpartiet som den beste kriseløysar og som vern mot for brutal modernisering og kapitalisering. På same tid fekk partiet gjennomslag for ei moderne kriseløysing i fiskeria gjennom bruk av lovverk og omsetningskontroll. Ei moderniseringa som ikkje kravde grunnleggande kulturelle eller strukturelle endringar for fiskarbøndene. (Drivenes og Jernsletten 1994, Drivenes og Tjelmeland 1997)

I spenninga mellom nordnorsk regionalisme, norskdomsrørsle og arbeidarrørsle finn ein også forsøk på ei etnisk mobilisering. Eit forsøk som toppar seg i programmet den samiske læraren Per Fokstad la fram på 1920-talet for samisk kulturreisning og samfunnsmedverknad. Der etterlysar han ein stat som opnar for at fleire kulturar, folk og nasjonar kan leve saman innan dei same statsgrensene. (Drivenes og Jernsletten 1994:249)

Problemstilling

I moderne teori om nasjonar, nasjonalisme og nasjonal identitet er innsikt i regions- og nasjonsbyggingsprosjekt ein føresetnad (Hroch 1998:217-228, Sørensen 1998:11-48, Niemi 2000c og Niemi 2001) I Norge, som i resten av Skandinavia, har regionalisme ikkje vore knytt til separatisme. Tvert om har regionbygging vore ein del av nasjonsbygginga. Mange aktørar har samtidig både vore nasjons- og regionsbyggerar. Ein studie av nordnorsk regionalisme norskdomsrørsle, arbeidarrørsle og etnopolitisk mobilisering er slik ein studie av norske nasjonsbyggingsprosjekt på regional nivå (Niemi 2001:51 og 64).

Hovudproblemstillinga er tredelt.

1. Kva for nasjonsbyggingsprosjekt kom til uttrykk i Nord-Norge i perioden frå 1910 til 1940 og korleis utvikla dei seg i høve til kvarandre gjennom perioden?

2. Kva for førestillingar hadde dei ulike nasjonsbyggingsprosjekta om samlande institusjonar som til dømes om staten, om samlande symbol og ritual og om historie og kultur i brei forstand?
3. I kva grad klarte nasjonsbyggingsprosjekta å skape kollektive identitetar, det vil seie i kor stor grad fekk prosjekta gjennomslag? Korleis endra desse seg gjennom perioden?

I perioden frå 1910 til 1940 utspel det seg sterke brytningar i norsk identitetsskaping og i dei norske nasjonsbyggingsprosjekta. I denne perioden bygg arbeidarrørsla seg opp og organiserar seg, ei rørsla som får svært stor innverknad på oppbygginga av velferdsstaten og kunnskapssamfunnet etter andre verdskrig. Også i landsdelen er perioden prega av motstridande ideologiske strømmingar. Ideologianes gjennomslagskraft kan målast i kva grad dei lykkast i å skape kollektive identitetar, om styrken og intensiteten i desse identitetane samanlikna med og i høve til andre kollektive identitetar (Sørensen 1998:20-21).

Eg vil arbeide ut frå ei hypotese om brytningar mellom fire overbyggande nasjonsbyggingsprosjekt i landsdelen i denne perioden. For det første den tidlege nordnorske regionalismen, knytt til tanken om vekst innan regionen. Regionalisme blir her brukt som ideologiseringa av regionomgrepet som skjer innan eller på vegne av regionen. Med andre ord nasjonsbygging med eit *territoriant* utgangspunkt. (Niemi 2001:51). For det andre norsksdomsrørsla, knytt til venstresstaten og ideen om nasjonal kultur. Nasjonsbygging med eit *kulturelt* utgangspunkt (jf Slagstad 2001:107-155, Sørensen 1998:17-48). For det tredje arbeidarrørsla, knytt til sosialisme og tankegods om endring tufta på økonomisk og sosial utjamning. Her er det nasjonsbygging med eit *sosialt* utgangspunkt (jf Slagstad 2001:223-248, Sørensen 1998:17-48, Drivenes og Tjemeland, 1997:31-51, Niemi 2001:58). For det fjerde eit nasjonsbyggingsprosjekt knytt til etisk mobilisering og fleirkulturalitet. Her er det nasjonsbygging med *etnisk mangfald* som utgangspunkt. Felles for alle desse fire nasjonsbyggingsprosjekta er at dei i tid strekk seg over storparten av perioden, om enn med ulik kraft og styrke. I periodar er dei utfordra andre og konkurrerande nasjonsbyggingsprosjekt, til dømes nasjonalsosialismen

Resonans og kulturelt hegemoni

Eit fruktbart metodisk utgangspunkt er å finne hos historikaren Øystein Sørensen i artikkelen "Hegemonikamp om det norske – elitens nasjonbyggingsprosjekter 1770-1945" (1998). I samband med den norske nasjonsbygginga på 1800-talet blei ein norsk nasjonal identitet konstruert. Som elles i Europa var det den nasjonale eliten som var i føreset, både i

nasjonsbygginga og i konstruksjonen av den norske identiteten. Utgangspunktet for konstruksjonen av det kulturelle homogene nasjonale fellesskap, som den nasjonale identiteten bygde på, var eksisterande kulturelle element i det norske bondesamfunnet. Ikkje alle ideane til eliten om det nasjonale hadde klangbotn i allmugen. Skulle ideane ha gjennomslag kunne dei ikkje gå på tvers av allment aksepterte haldningar, ideane måtte ha *resonans* i det norsk folkedjupe for å feste seg. Med resonans meiner han brei klangbotn, i motsetnad til meir direkte og sakleg respons. Sørensen peikar på at den norske nasjonsbyggingsprosessen var fylt av spenningar og konflikhtar, og at det i samband med analyse av nasjonsbygging er fruktbart å operere med fleire ulike prosjekt. Han synar korleis ulike nasjonsbyggingsprosjekt kan knytast til ulike fløyer innan eliten, dels også til ulike elitar, og at dette kan sjåast som ein hegemonistrid. For Sørensen er resonans saman med *kulturelt hegemoni* nøkkelomgrep. Med kulturell hegemoni, eit omgrep han har henta frå den italienske marxisten Antonio Gramsci, meiner han kontroll over samfunnets intellektuelle liv bare ved bruk av reint kulturelle midlar. Gjennom å ha kulturelt hegemoni sett ein premissane for det offentlege ordskifte, ein er premissleverandør for idéproduksjonen i samfunnet, ein set dagsorden ved å avgjere kva for tema som relevante, ein definerar og avgjer omgrep og ein formar honnør- og skjellsord. Like viktig er det at dei som har det kulturelle hegemoni også pregar sine motstandar ved at dei må ta omsyn til dei hegemoniske ideane og deira språkbruk.

For Sørensen er hovudperspektivet å studere den nasjonale identitetsutviklinga gjennom å identifisere ulike nasjonsbyggingsprosjekt og sjå dei i høve til kvarandre. Til grunn for dette overordna perspektivet ligg ei ikkje-deterministisk historieoppfatning. Om ein ser dette som ein stor og brei nasjonsbyggingsdiskurs eller om ein ser kvart enkelt prosjekt som ein eigen diskurs er mindre viktig hevdar han. Det viktige er at ein ser kvar prosjekt si utvikling over tid og i si systematiske samanheng. Ei viktig føring er at ein legg eit overordna hegemoniprojekt til grunn, der ein får fram konfliktelementa mellom prosjekta. Det er verd å merke seg at Sørensen gjer eit poeng av at ulike nasjonsbyggingsprosjekt kan overlappe kvarandre i tid, at dei i ulik grad og på ulike måtar har innverka på kvarandre, hentar inspirasjon frå kvarandre, er vidareutviklingar av tidlegare prosjekt eller at viktig element ved ulike prosjekt har levd side om side. Likeins at desse meir eler mindre spenningsfylte relasjonane kan vere tilstade hos ein og same aktør.

Gjennom ein analyse av brytningane mellom dei fire nasjonsbyggingsprosjekta med bruk av nøkkelomgrepa resonans og kulturelt hegemoni er det mogleg å få fram spenningar og brytningar mellom dei ulike prosjekta som til no ikkje har vore problematisert. Det vil også

avdekke kor dei ulike prosjekta hentar inspirasjon, eventuelt orsaka til at det kjem opp alternative løysningar og omgrep.

Empirisk avgrensing

I arbeidet med å spreie ideane om nasjonen har *skolen* truleg vore den viktigaste institusjonen. I skolen har *lærarane* har hatt ein sentral plass i å gjer dei nasjonale ideane og førestillingane kjent og å bygge opp ein nasjonal identitet i dei breie lag av folket. Skolen har hatt ei viktig rolle med å skape lojalitet mot staten og stasmakta, og skape ei sterk nasjonalkjensle har og er framleis målet for skolen (Thorkildsen 1998:265). Lærarane hadde nærkontakt med folk på bygdene og kom som oftast sjølv frå den same sosio-kulturelle kulturkretsen. Ofte hadde dei høg status og leiande rolle i bygda, ikkje sjeldan hadde dei leiande posisjonar i lag og foreiningar så vel som i politikken (Hovland 1998:297-298). På same viset var det også i dei andre skoleslaga, som folkehøgskolar og gymnas, men der var prestisjen høgare og dei var i enda sterkare grad ein elite. Til dømes var Tromsø Lærarskole den einaste høgare utdanningsinstitusjonen i landsdelen frå 1826 og fram til etter 2. verdskrig. I Nord-Norge har lærarane vore aktive i dei ulike nasjonsbyggingsprosjekta, mange også innan fleire av prosjekta (Jensen 2005). Til dømes Hans Eidnes på Trondarnes folkehøgskole, ein av stiftarane og sentral i leiinga av Hålogaland historielag og tidskriftet *Håløygminne* (Niemi 2001:60-61). Eit lag og eit tidsskrift som tek opp i seg desse brytningane og som vil bli analysert. Andre dømer er dei samiske lærarane Isak Sabba, Andreas Larsen og Per Fokstad (Jensen 2005).

Med å ta utgangspunkt i lærarane, frå folkeskole til folkehøgskole og lærarskole, vil ein famne heile Nord-Norge geografisk, gripe dei leiande i samfunnet i dei ulike sosio-kulturelle arenaene frå by til bygd og få fram representantar frå ulike nasjonsbyggingsprosjekt.

Forskingfelt og teoretisk ramme

Ved Verdiskongressen for historikarar i Oslo i 2000 var "Regions and Regionalisation" peika ut som Specialised Themes. I sin introduksjon til sesjonen hevdar Einar Niemi at regionen og regionanes historiske bevisstgjerung har kome sterkare på dagsorden både i politikk og forskinga dei siste tiåra, og at forskingsfeltet hentar inspirasjon frå teoriar om nasjonsbygging. Årsaka til den auka interessa for sub- og transnasjonale regionar er fleire hevdar han. Det har å gjere med det politiske arbeidet i den Europeiske Unionen med å skape transnasjonale regionar og dei mange regionale identitetsskapande prosjekta rundt om. Interessa for det regionale, vitskaplege og politiske, kan på mange vis oppsummerast i uttrykket "Regionanes Europa", som har sit opphav i den franske geografen Jean Labasse og boka *l'Europe des régions* (1991).

Uttrykket kan sjåast som ein søken etter nye politiske og administrative styringsmodellar for å møte økonomiske, sosiale og kulturelle utfordringar, i tillegg til ein aksept av regionen som eit viktig geopolitisk nivå i ei tid kor nasjonalstaten si rolle blei sett under press. Niemi peikar også på at ein finn dei same utviklingstrekk i Nord-Amerika, Karibia, Sørøst-Asia og i Afrika. (Tjelmeland 1997 og Niemi 2000)

Det teoretiske rammeverk for analysen har tre utgangspunkt. Det vil for det første vere moderne teoriar om identitetsskaping i samband med regional og etnisk mobilisering med inspirasjon frå til dømes sosiologen Anthony Smiths teoriar (jf. Smith 1991 og 1999). For det andre vil det vere teoriar om bruk av/intensjonar med bruk av "bilete/representasjonar" i historiske framstillingar. (jf. Said 1994 og Hall 1997). Til sist vil det vere teoriar om regionalisme og nærliggande nasjonalismeteoriar. Utgangspunktet er at det ikkje treng vere forskjellar i nasjonars og regionars utvikling og bevisstgjerjing, og at regionalismen har karakterlikskap med nasjonalisme. (jf. Hroch 1985 og 1998, Passi 1986 og 1996). Resultata frå prosjektet vil slik kunne leggje grunnlag for komparasjon på tvers av landegrensene, og såleis danne grunnlag for utvikling av nye teoriar og problemstillingar.

Tidlegare forskning og periodisering

I det tverr- og fleirfaglege forskingsprosjektet om norsk nasjonal identitetsutvikling på 1800-talet blei nasjonsbygging tematisert breitt. Prosjektet som gjekk frå 1993 til 1997 var ein del av Norges forskingsråds KULT-program (Sørensen 1998). Her blei også skolen og lærarane i Sør-Norge sett i samband med nasjonsbygginga (Thorkildsen 1998 og Hovland 1998)

Spenninga mellom ulike nasjonsbyggingsprosjekt i Nord-Norge har ikkje vore systematisk analysert. Forskinga på tilhøvet mellom region og nasjon i Nord-Norge i perioden frå 1900 til 1940 er derimot relativt omfattande. Eg vil her trekke fram noen av arbeida om region og nasjon. Jensen (2005) har skrive om skoleverket og dei tre stammars møte. Brekke (2000) har problematisert lærerutdanningsdidaktikken ved Tromsø Lærarskole i perioden 1826-1940. Om arbeidarrørsla finn ein denne tematikken hos Drivens og Jernsletten (1994), Drivenes og Tjelmeland (1997), Niemi (2001) og Christensen (2003). Minoritetspolitikken er tematisert hos Eriksen og Niemi (1981), Bratrein og Niemi (1994), Drivens og Jernsletten (1994), Fulsås (1997) og Niemi (2001). Narve Fulsås har peika på korleis bilete av Nord-Norge blir forskjellig alt etter om ein legg hovudvekt på *det norske* eller *det nordlege* – det siste inkluderar mellom andre etniske minoritetar, det første ekskluderar dei (Fulsås 1997). Tryggingsspolitikk er tematisert i Eriksen og Niemi (1981), Bratrein og Niemi (1994), Ryymim (2001), Holtmark (2001). Korleis har trusselbileta av ytre farar, som til dømes *den finske fare* (jf. Eriksen og

Niemi 1981), innverka på nasjonsbyggingsprosjekta i landsdelen. Norskdomsrørslas og venstrestatens nasjonsbyggingsprosjekt i Nord-Norge er tematisert hos Lockertsen (1984), Drivens og Jernsletten (1994), S.H.Sørensen (2000), Tjelmeland (2000) og Elstad (2002). Om nordnorsk regionalisme i denne perioden er det fleire arbeidar, som Fulsås (1997 og 2000) og Tjelmeland (1997 og 2000), men den som har levert flest og dei mest omfattande bidrag om den tidlege nordnorske regionalismen er Niemi (1993, 1995, 2000a, 2000b, 2001 og 2004).

Niemi har med inspirasjon frå den finske geografen Anssi Paasi sin modell for regionale institusjonaliseringsprosessar delt regionalismen i Nord-Norge inn i fire fasar før 1940 (Niemi 2001:52-58). Denne faseinndelinga vil danne eit godt utgangspunkt, på same tid som det vil vere ein oppgåve å etterprøve ho. Den første, frå 1860-talet til ca. 1900, kallar han ein "embryofase", kor grupper som hadde reist frå landsdelen samla seg i hovudstaden og i utlandet og initierte regionalismen. I denne perioden skjer den grunnleggjande bevisstgjeringa. Det er i denne fasen at omgrepet *Nord-Norge* blir konstruert. Den andre fasen, frå ca. 1900 til 1914, kallar Niemi "symbolfasen". Den er på mange vis ei vidareføring av den første fasen, framleis er eksil miljø dei største pådrivarane. Det viktigaste i denne fasen er å få gjort kjent det nye namnet på landsdelen i regionen. No tar også dei første institusjonane i landsdelen i bruk Nord-Norge-namnet. I denne perioden var det også aukande medvit og bruk av det konkurrerande *Hålogaland*-namnet. Den tredje fasen, frå 1914 til 1922, er ein formidlingsfase. No står formidling av nordnorsk kultur, natur og historie i høgsete. Framleis i regi av eksilmiljøet i Oslo, men no kjem stadig fleire som bur i landsdelen med. Dei største avisene i landsdelen kallar seg sjølv no for "nordnorske aviser". Etter initiativ frå historikaren og arbeidartipolitikaren Halvdan Koht, frå Tromsø, blir Hålogaland historielag stifta og tar til å gje ut tidskriftet *Håløygminne*. Den fjerde fasen, frå 1922 til 1940, er ein fase prega av kunnskapsspreiing, sjølvheving og programutvikling. Formidlingsarbeidet held fram. I tillegg blir Nord-Norge ein kampsak, no blir nordnorske interesser satt opp mot nasjonens interesser. På mange felt av samfunnet skjer det ei aktiv sjølvheving på regionen sine vegne. I denne fasen blir det frå ulike hald reist regionalistiske programerklæringar. På 1930-talet kjem regionalismen også til uttrykk partipolitisk gjennom DNA. I følgje Niemi: "... blir bildet av regionalismen vanskeligere å tegne fordi det ikke er lett å skille mellom mer eller mindre genuin regionalisme og partipolitisk engasjement." (Niemi 2001: 58). Til no har forskinga ikkje klart å få fram brytningar mellom det teritorielle, kulturelle, sosiale og etniske i nasjonsbyggingsprosjekta. Studiane har ikkje bore i seg metodiske og analytiske verktøy for å få fram desse spenningane.

Empiri

Lærarane var svært aktive i det offentlege rom tidleg på 1900-talet, det vere seg politisk, sosialt og kulturelt. Deira aktive rolle speglast i det store og varierte kjeldemateriellet dei etterlet. Kjeldene kan delast i tre etter typar. For det første vil det vere trykte kjelder retta mot offentlegheita, av typen aviser, tidskrift og bøker. Dette vil vere ei stor mengd relativt lett tilgjengeleg trykt litteratur. Her vil det vere naudsynt å velje ut noen sentrale avisar, men samstundes dekkje heile landsdelen, for nærmare gjennomgang. Av tidskrift vil *Norsk skoletidende* og *Håløygminne* være sentrale. For det andre vil det vere arkivmateriale knytt til ulike typar institusjonar som skoledirektørar, skolar (t.d Tromsø lærarskole, Trondarnes folkehøgskole) parti, lag og foreiningar av ymse slag kor lærarane var aktive (t.d lærarmøtar, ungdomslag, mållag, minoritetsorganisasjonar). For det tredje arkivmateriale etter privat-personar. Arkivmateriale vil storparten av desse kjeldene vere å finne i landsdelen (Tromsø, Bodø, Vadsø), men noe også i Oslo. I arbeidet med kjeldene vil tradisjonelt kjeldekritisk arbeid kombinerast med teoriane, metodane og analyseverktøya som prosjektet er tufta på.

Fagleg plassering og resultat.

Fagleg vil prosjektet ha tilknytingspunkt til alle dei tre søylene forskingsprogrammet CEPIN, men vil best plasserast i forskningsgruppa Encounters. Hovudproblemstillinga for dette prosjektet er nettopp å avdekke korleis møte mellom ulike nasjonsbyggingsprosjekt utspela seg i Nord-Norge. Prosjektet vil slik kome inn på viktige moment som "identifisering", og "namngjeving" og ta opp korleis det kom til uttrykk i politikkutforminga. Noe som hadde stor innverknad på rammevilkåra for dei fleirkulturelle og multietniske møte, den gong og i ettertid.

Prosjektet er meint å føre fram til ein PhD i historie, sluttproduktet vil vere ei avhandling med ei syntetiserande framstilling. Prosjektet er ein studie innan forskingsfeltet nasjonsbygging og regionar og regionalisme. Resultata vil derimot inngå i fleire samanhengar. Det vil gje ny kunnskap om nordnorsk regionalisme, den etnopolitiske mobiliseringa, den norske nasjonsbygginga og danne grunnlag for komparasjon med andre statars nasjons- og regionbygging. I tillegg vil prosjektet tilføre ny kunnskap om nordnorsk historie på eit generelt plan, men også om arbeidarrørsla og norskdomsrørsla.

Forskingsetiske omsyn

Prosjektet reisar ikkje særskilte forkingsetiske utfordringar. I arbeidet vil dei grunnleggjande rasjonala til opphavsmenn/kvinner til den aktuelle kjeldene visast respekt. I samband med arkivarbeid vil det takast dei sedvanlege personvernomsyn jmf Forskringsrådets retningslinjer.

Nettverk

I tillegg til å vere ein del av CEPIN vil prosjektet vil inngå i Einar Niemi og Hallvard Tjelmeland, Institutt for historie, UiTø sitt prosjekt: *Regionalisering, regionalisme og modernisering av Nord-Norge på 1900-talet. Eit komparativt studium av regionbygging i nordområda, med særleg vekt på Nord-Norge*. Dette er ein del av eit eksisterande Nordisk-Russisk nettverk med deltakarar frå universiteta i Oulu, Umeå, Luleå og Arkangelsk. Prosjektet vil knyte seg til det internasjonale prosjektet *The Modernisation Process in the Barents Region*, leia av Lars Elenius ved Luleå tekniska universitet.

Framdriftsplan

Her er ikkje tatt med aktivitetar i CEPIN regi.

1. semester: Utvikle det teoretiske rammeverk for prosjektet. Skaffe oversyn over kjeldematerialet. Utarbeide ein disposisjon.

Delmål 1:

- a) Presentasjon av prosjektet på Forskarseminaret, Institutt for historie, UiTø. Gjennomført 29/8 2006.
- b) Presentasjon av paper på den internasjonale konferansen "*Regional Northern identity: from past to future*" i Petrozavodsk, Russland september 2006. Konferansen var den tredje og siste av det NordForsk finansierte nettverket *The Modernisation Process in the Barents Region*. Gjennomført 12-14/9 2006. Artikkel: "A beam of light for North Norway? Nation building and regionalism at Tromsø State College of Education in the 1920s" (14 s.) levert til konferanserapporten.

Delmål 2.

Kurs i vitskapsteori. Del 1 av kurset gjennomført november 2006. Del 2 gjennomførast våren 2007.

2. semester: Skaffe oversyn over kjeldematerialet, utveljing av kjelder og analyse av materialet.
3. semester: Utvikle det teoretiske rammeverk for prosjektet. Skriving på avhandlinga.

Delmål 3. Framlegg av teorikapittel på Forskarseminaret, Institutt for historie, UiTø

4. semester: Skriving på avhandlinga.
5. semester: Skriving på avhandlinga.

Delmål 4: Framlegg av kapittel på Forskarseminaret, Institutt for historie, UiTø.

6. semester: Skriving på avhandlinga.
7. semester: Skriving på avhandlinga.

Delmål 5: Framlegg av kapittel på Fellesseminaret, Institutt for historie, UiTø.

8. semester: Slutføring av avhandlinga. Førebuing av disputas.

Delmål 6: Innlevering av avhandlinga for godkjenning til disputas.

Litteraturliste:

- Berg, Bård og E. Niemi: *Fortidsforestillinger*. Tromsø 2004.
- Bratrein, Håvard og Einar Niemi: "Inn i riket. Politisk og økonomisk integrasjon gjennom 1000 år." i Drivenes, Einar-Arne et. al (red.): *Nordnorsk kulturhistorie B.1*, Oslo 1994.
- Brekke, Mary: *Lærerutdanning i nord. Et historisk kasus gjennom tre tidsperioder*. Dr.gradsavhandling, Luleå tekniske universitet, 2000.
- Christensen, Pål: *Flammende budbringer. Nordlys gjennom 100 år* (saman med Hallvard Tjelmeland), Tromsø 2003.
- Drivenes, Einar-Arne og Regnor Jernsletten: "Det gjenstidige Nord-Norge. Religiøs, politisk og etnisk mobilisering 1850-1990." i Drivenes, Einar-Arne et. al (red.): *Nordnorsk kulturhistorie B.1*, Oslo 1994.
- Drivenes, Einar-Arne, Marit Anne Hauan, Einar Niemi og Helge A. Wold: "Innledning: den besverlige identiteten" i Drivenes, Einar-Arne et. al (red.): *Nordnorsk kulturhistorie B.1*, Oslo 1994.
- Drivenes, Einar-Arne og Hallvard Tjelmeland: "Nordnorsk arbeiderbevegelse mellom region og nasjon" i Øyvind Thomassen og Jostein Lorås (red.): *Spenningen land. Nord-Norge etter 1945*, AdNotam Gyldendal, 1997.
- Elstad, Åsa: "Å kle seg som nordlending. Nordnorske bunadar og nordnorsk regionalisme." Upublisert manus, 2002.
- Eriksen, Knut-Einar og Einar Nemi: *Den finske fare. Sikkerhetsproblemer og minoritetspolitikk i nord 1860-1940*. Universitetsforlaget, 1981.
- Eriksen, Erik Oddvar: "Nord-Norge som laboratorium" i Erik Oddvar Eriksen (red.): *Det nye Nord-Norge. Avhengighet og modernisering i nord*, Fagbokforlaget, 1996.
- Fulsås, Narve: "Historisk eigenart og nordnorsk identitet." i Thomassen, Øyvind og Jostein Lorås (red.): *Spenningen land. Nord-Norge etter 1945*. Oslo 1997.
- Fulsås, Narve: "Forsøk på å gripe "den gjenstidige nordlending": Bilete av Nord-norge i dei siste 30 åras vitskaplege litteratur" i Thuen, Trond (red.): *Landskap, region og identitet*. Bergen 1999.
- Fulsås, Narve: "Nord-Norge blir integrert i nasjonen: 1890-1990". I P. Arbo, S. Eikeland, N. Fulsås og T. Holm: *Nordnorsk utsyn. En landsdelsstudie med tre scenarier*. Tromsø: Universitetet i Tromsø 2000, s. 13-27.
- Hall, Stuart (ed.): *Representation. Cultural representations and signifying practices*. London 1997.
- Holtmark, Svein G.: "Nord-Norge, Sovjetunionen og norske trusseloppfatninger 1918-1945" i Fredrik Fagertun et. al (red.): "Det farefulle nord. Trusler og trusseloppfatninger knyttet til Nord-Norge gjennom tusen år". *Speculum Boreale* nr.1. Tromsø 2001
- Hovland, Brit Marie: "Ei folkeleggjering av sivilisasjonen" i Ø. Sørensen (red.): *Jakten på det norske*, AdNotam Gyldendal, 1998
- Hroch, Miroslav: *Social Preconditions of National Revival in Europe. A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups among the Smaller European nations*. Cambridge 1985.

- Hroch, Miroslav: "Europeisk nasjonalhistorie" i Ø. Sørnensen (red.): *Jakten på det norske*, AdNotam Gyldendal, 1998.
- Jensen, Eivind Bråstad: *Skoleverket og de tre stammers møte*. Eureka forlag, 2005.
- Lockertsen, Roger: *Målreising i Nord-Noreg 1898-1940 : organisering av målstriden og striden for skolemålet*, Hovudoppgåve i nordisk, Universitetet i Tromsø, 1984..
- Niemi, Einar: "Regionalism in the North: the Creation of 'North Norway'", Acta Borealia 1993.
- Niemi, Einar: "Nation-building, Regionalism and West-European Culture in Northern Scandinavia 1850-1950", i
- Niemi, Einar: "North Norwegian Rising! Regionalism and Nation Building in the North, 1900-1940", i R. Holt et al. (eds.): *Internationalisation in the History of Northern Europe*. Tromsø 2000a.
- Niemi, Einar: "Inventing a Region: The Case of North Norway, 1900-1940", i I. Sigrudsson & J. Skaptason (eds.): *Aspects Arctic and Sub-Arctic History*. Reykjavik 2000b.
- Niemi, Einar: "Regions and Regionalisation. Introduction" i Jølstad, Anders og Marianne Lunde: *Proceedings Acts, 19th International Congress of Historical Sciences*. Oslo 2000c.
- Niemi, Einar: "Nordnorske regionale strategier" i Thuen, T. (red.): *Fortidsforståelser*. Kristiansand 2001.
- Niemi, Einar: "Region, fortidsforestillinger, etnisitet" i Berg, Bård og E. Niemi: *Fortidsforestillinger*. Tromsø 2004.
- Paasi, Anssi: The Institutionalisation of Regions. *Fenna*, no 164, Helsinki 1986.
- Paasi, Anssi: *Territories, Boundaries and Consiousness. The Changing geographies of the Finnish – Russian Border*. Chichester, New York, Brisbane, Toronto, Singapore 1996.
- Ryymin, Teemu: "Den norske fare" - minoritetspolitikken overfor kvenene sett fra Finland. I Fredrik Fagertun et al (red.): "Det farefulle nord. Trusler og trusseloppfatninger knyttet til Nord-Norge gjennom tusen år". Speculum Boreale nr.1. Tromsø 2001
- Said, Edward W.: *Orientalisme. Vestlige oppfatningar av Orienten*. Drammen 1994.
- Slagstad, Rune: *De nasjonale strateger*, Pax Forlag 2001.
- Smith, Anthony D.: *National Identity*, London 1991.
- Smith, Anthony D.: *Myths and Memories of the Nation*, Oxford 1999.
- SiT, Tromsø lærerskole: Statsarkivet i Tromsø, Tromsø Offentlege Lærarskole, boks 58, Legg: 100-årsjubileet. Gratulasjonstelegram 1926
- Sørensen, Øystein: "Når ble nordmenn Norske" i Ø. Sørensen (red.): *Jakten på det norske*, AdNotam Gyldendal, 1998 a.
- Sørensen, Øystein: "Hegemonikamp om det norske" i Ø. Sørensen (red.): *Jakten på det norske*, AdNotam Gyldendal, 1998 b.
- Sørensen, Svein H: "vi er daa ein lut utav Noriges rike". *Frilynt ungdomsarbeid i Finnmark 1896-1996*, Kirkenes, 2000.
- Thokildsen, Dag: "En nasjonal og moderne utdanning" i Ø. Sørensen (red.): *Jakten på det norske*, AdNotam Gyldendal, 1998
- Thuen, Trond (red.): : *Landskap, region og identitet*. Bergen 1999.
- Thuen, Trond (red.): *Fortidsforståelser*. Kristiansand 2001.
- Tjelmeland, Hallvard: "Nordnorsk sosialisme frå Alfred Eriksen til Hanna Kvanmo", i G. Kopperud (red.): *Hanna Kvanmo*, Oslo 1989.

- Tjelmeland, Hallvard: "Kva tid oppstod Nord-Norge? Regionaliseringsprosessar i Nord-Norge fram til ca. 1950", i Bjørn-Petter Finstad, Lars Ivar Hansen, Henry Minde, Einar Niemi, Hallvard Tjelmeland (red.): *Stat, religion, etnisitet*. Rapport fra Skibotn-konferansen, 27.-29. mai 1996, Skriftserie Senter for samiske studier nr. 4, Tromsø, 1997a.
- Tjelmeland, Hallvard: "Kva tid oppstod Nord-Norge? Regionaliseringsprosessar i Nord-Norge fram til ca. 1950." i Finstad, Bjørn-Petter et. al (red.): *Stat, religion, etnisitet*. Tromsø 1997b.
- Tjelmeland, Hallvard: The Making of a Sub-Arctic Region: Northern Norway, 1900-2000, innlegg på Verdshistoriekongressen i Oslo 2000, <http://www.oslo2000.uio.no/english/index.htm>